

The background is a painting of a forest path. The path is a mix of brown and tan, leading into a lush green forest. The trees are painted with various shades of green and brown, creating a sense of depth. Overlaid on the painting are large, stylized letters. The letter 'R' is on the left, 'S' is in the middle, and 'D' is on the right. Each letter is filled with a different pattern or color: 'R' has a blue and white pattern, 'S' has a red and white pattern, and 'D' has a green and white pattern. The text is overlaid on the painting.

Dorian Hiethaar

Rud Schenk

Ramon van de Werken

Delen/citaten uit het artikel van Ruud Schenk in de catalogus, Het bos. ISBN: 9065260471

Dorian Hiethaar (1951) studeerde in 1974 af aan de kunstacademie in Arnhem en ze vestigde zich in 1978 in Nijmegen, waar ze in het daarop volgende decennium een grote reeks van activiteiten zou ontplooiën. Ze zat tijdens deze periode onder andere in het bestuur van de Gelderse GBK (Gemeenschap Beeldende Kunstenaars) en behoorde tot de kunstenaars die in protest tegen het opheffen van de BKR ooit de Nachtwachtzaal van het Rijksmuseum bezetten. Ze organiseerde tentoonstellingen in De Hollandsche Spoorweg en was betrokken bij De Feeks, een feministisch documentatiecentrum annex boekhandel en café. Vanaf 1980 trad ze regelmatig op als performer, met ultrakorte teksten die ze speciaal voor voordracht geschreven had en die daarom ook niet in druk zijn verschenen maar alleen op bandjes kunnen worden beluisterd ("het gaat er bij een vers om haar uit te spreken, haar aan te horen!"). Het zijn gedachten over het leven, observaties van de wereld om haar heen, herinneringen en dergelijke, in de vorm van een beknopte mijmering, al dan niet rijmend, of een staccato uitroep.

Persoonlijke gebeurtenissen en gevoelens vormden ook het uitgangspunt voor haar schilderijen en tekeningen. Deze konden zulke prozaïsche onderwerpen hebben als paarden en bootjes, omdat ze daar van houdt, maar ze maakte bijvoorbeeld ook tekeningen over hoofdpijn of een serie werken getiteld Ik ben bang voor meisjes die toneelspelen. Van die laatste heb ik niets gezien, maar Hiethaar verklaart mij de titel: ze voelt zich erg ongemakkelijk wanneer een en dezelfde persoon heel verschillende rollen blijkt te kunnen spelen en, voegt ze er nog aan toe, ze is ook bang voor eeneiige tweelingen. Maar de liefde was eigenlijk het belangrijkste onderwerp, het overkoepelende thema in die jaren, dat werd samengevat in de titel Liefde, hartstocht, jaloezie en andere alledaagse dingen.

Het engagement met de lesbische beweging was intensief. In een op 29 juni 1984 uitgesproken column in het radioprogramma Homo-NOS zei ze: "Al jaren lang probeer ik iets van mijn lesbisch leven in de penseelstreek weer te geven, en dat is moeizaam. Haast elke associatie in mijn hoofd-geest is gevormd door het heterobestaan. Met al mijn energie probeer ik daar een andere wending aan te geven, maar dat lukt mij helaas niet elke dag. De strijd op zoek naar het andere spoor van de 'andere' normen. Aan deze zoekactie wil ik vooralsnog mijn leven wijden. [...] Wat heb ik met het lesbisch leven van Nijmegen? Alles, want het is mijn alles, mijn pottentieel."

In haar werk gaf Hiethaar zich zoals gezegd voortdurend rekenschap van dit drukke en geëngageerde sociale leven en haar minstens even drukke gedachtenleven. In 1987 werd het haar ineens allemaal teveel; "ik had me zelf ingehaald." Ze voelde zich leeg en raakte in een impasse. Tot haar laatste werken uit deze periode hoort een serie zelfportretten en daarna kwam er een tijd lang niets uit haar handen. Ze besloot zich opnieuw op haar kunstenaarschap te bezinnen en trok daarvoor, in 1988, naar het bos rond haar geboorteplaats bij Zutphen, waar ze als kind altijd had gespeeld en waaraan ze goede herinneringen had bewaard. Ze huurde er een huisje aan de rand van het bos en werkte de eerste weken niet, hoewel ze wel al haar materialen had meegenomen, van acrylverf tot kleurpotloden. Na die weken was daar plotseling de innerlijke overtuiging dat het goed zat met het bos, met dat specifieke bos, als onderwerp. Ook wist ze meteen dat ze met olieverf wilde schilderen omdat acrylverf te 'flets' was. Nog dezelfde dag toog ze op de brommer naar Zutphen om olieverf, een veldezel en een boekje over olieverfschilderen te kopen - ze had altijd zo'n hekel aan olieverf gehad dat ze destijds op de academie daarover eigenlijk niks had willen leren.

Het houten huisje aan de bosrand en het omringende stuk grond in _____ waar Hiethaar voortaan wilde schilderen kon ze uiteindelijk kopen, samen met haar levenspartner Ellen van Eldik. Op dit terrein hebben ze allebei een atelier, ze hebben er een bloemen- en een groententuin aangelegd en vooral Hiethaar bemoeit zich met de bomen; ze houdt in de gaten of er moet worden gekapt, of omgevallen bomen moeten worden weggehaald en dergelijke. Op deze plek vindt ze alle motieven voor haar schilderijen en tekeningen: het bos zelf, de afzonderlijke bomen, een boomhut, paddestoelen, planten, bladeren op de grond, het pad, de aangrenzende weilanden, de bloemen en groenten in de tuin, de vijver. Maar nooit de dieren. In een interview zei ze daarover een beetje geheimzinnig: "Er is veel in het bos waarover ik niet schilder. De vijver zit vol kikkers. Ik schilder de vijver maar de kikkers niet. Dat komt omdat ik over de dieren praat, over de bomen niet. Die staan er maar. Daar heb ik geen woorden voor." Overigens filmt ze de dieren wel. Zo legde ze bijvoorbeeld met haar videocamera van zeer dichtbij het wel en wee van een nest jonge koolmezen in een nestkastje vast.

Hiethaar schildert nooit op basis van herinneringen of foto's maar wil het onderwerp concreet voor ogen hebben. Dat kan wel eens lastig zijn. Ze maakt bijvoorbeeld graag een schilderij van het bos in de sneeuw, maar als er zoals afgelopen winter geen sneeuw valt, is daar geen kans op. (Dat kon ze dit jaar compenseren toen ze samen met Van Eldik gevraagd werd als 'gastcuratoren' een viertal tentoonstellingen voor het nieuwe pand van het Centrum Beeldende Kunst Nijmegen te organiseren, en ze voor een ervan onder de titel Eindelijk sneeuw aan een groot aantal collega's vroeg een 'sneeuwschilderij' in te leveren.) Aan de andere kant: als het sneeuwt of erg koud is zijn de ontberingen in het bos groot en gaat een belangrijk deel van de energie zitten in het aanslepen van hout voor de kachel en andere activiteiten om te overleven.

Zo is er altijd wat. Soms duurt het lang voordat een schilderij af is en niet zelden loopt het uit op een worsteling met het motief en met zichzelf. Hiethaar vertelt dat ze bezig was aan een schilderij van een rabarber in de groentetuin, en dat het haar niet lukte deze naar tevredenheid op het doek te krijgen ("Ik heb meer over rabarber te vertellen."), maar dat na een week de echte rabarber inmiddels zo was gegroeid dat het verband met het schilderij zoek raakte. Of de strijd met haar eigen manier van schilderen: het liefst zou ze, naar eigen zeggen, forse, stoere kwaststroken op het doek zetten maar in de praktijk zit ze vaak minutieus takjes of blaadjes te schilderen. Het kan gebeuren dat wanneer ze een boom heel gedetailleerd heeft geschilderd, ze besluit dat het zo niet verder kan met dit schilderij en dan komen de overige delen ervan er heel anders uit te zien.

Er is veel te zien in de schilderijen dat ogenschijnlijk met elkaar botst of anderszins niet klopt, en op het eerste gezicht zou men de indruk kunnen krijgen dat het gaat om het werk van een naïeve schilder. Die indruk kan echter niet lang blijven bestaan, alleen al omdat de schilderijen daarvoor te gevarieerd, te geraffineerd en vooral te ongrijpbaar zijn. Die schijnbare onhandigheid lijkt een uitvloeisel te zijn van een hevige innerlijke strijd, of misschien is het er wel een metafoor voor, zonder dat het ooit tot een maniertje verwordt. Hiethaar werkt zonder regels: een boomstam kan rood zijn, of blauw, maar ook gewoon bruin. De ruimte in de schilderijen is niet altijd één vloeiend geheel, maar lijkt soms wel een lappondeken, die de toeschouwer niet in één keer kan overzien; je kijkt als het ware met verbazing eerst van het ene deel naar het andere en krijgt het nooit helemaal te 'pakken', er is iets dat je blijft ontglippen.

Dat het Hiethaar in eerste instantie om een particuliere ervaring gaat lijkt ze te benadrukken door de verzameltitel waaronder ze haar schilderijen en tekeningen tegenwoordig exposeert: Het lievelingsbos uit mijn kinderjaren - en dat is typisch een bos waar iemand anders nooit echt toegang zal kunnen krijgen. In de schilderijen die ze er maakt is ze op een beeldende manier echter wel heel mededoelezaam over haar ervaringen daar ter plekke; gevoelsmatig, altijd kijkend in het nu en zonder haar waarnemingen in een rationeel kader te willen plaatsen. (Ook heeft ze kortgeleden besloten dat ze de jaartallen waarin de schilderijen gemaakt zijn niet meer vermeldt, omdat ze dat soort boekhouding niet meer wil bijhouden.) De schilderijen zijn enerzijds stil en geconcentreerd, anderzijds kan er iets gepijnigd zitten in de heftige kronkeling van een tak, in de manier waarop een boomstam gebogen is, in de dreigende donkere achtergrond waartegen een individuele plant zich verheft of zelfs in een schijnbaar gewone bocht in een bospad. Hiethaar vertelt dat ze vindt dat behalve dat er iets moet zijn in een schilderij dat 'zeurt', ze ook moeten 'stralen', en dat is een mooie omschrijving van wat ze doen - alsof we mogen luisteren naar iemand die in haarzelf pratend de prachtigste verhalen vertelt.